

ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
Patronage System in Local Politics of Kosumphisai District,
Maha Sarakham Province

สรวิชัย เลิศวิชากุล¹, เชิงชาญ จงสมชัย²

Saravut Lertvichakul¹, Cherngcharn Chongsomchai²

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2562

Email : svlk2611@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 2) ศึกษาผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 3) ศึกษาข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยทำการเก็บข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง แหล่ง ข้อมูลต่างๆ ผู้ให้ข้อมูลหลักเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วยนักการเมือง นักวิชาการ ข้าราชการและประชาชน จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า ระบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นความสัมพันธ์แบบแนวนอนและความสัมพันธ์แบบแนวตั้ง กล่าวคือ ความสัมพันธ์แบบแนวนอนจะเป็นความสัมพันธ์ทางการเมืองแบบอุปถัมภ์แบบเครือญาติ ส่วนความสัมพันธ์แบบแนวตั้งจะเป็นความสัมพันธ์ทางการเมืองแบบอุปถัมภ์ผ่านเครือข่าย พรรคพวก เพื่อนพ้อง และทีมงาน รวมถึงห้วคณะน ภายใต้อุปถัมภ์ในเชิงความสัมพันธ์แบบการตลาด และระบบอุปถัมภ์ในเชิงความสัมพันธ์แบบรัฐศาสตร์

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง การปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Graduate Students Master of Political Science Program in Politics and Governments, Majoring in Politics and Government, Mahasarakham University, Thailand.

² อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² Lecturers to Graduate Curriculum, Department of Politics and Governments, Mahasarakham University, Thailand.

* ได้รับบทความ: 27 สิงหาคม 2562; แก้ไขบทความ: 25 กันยายน 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 26 กันยายน 2562

Received: August 27, 2019; Revised: September 25, 2019; Accepted: September 26, 2019

ผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่ามีทั้งผลดีและผลเสีย เช่น เกิดการพัฒนาจากการผลักดันและจัดสรรงบประมาณหรือโครงการต่างๆ ลงสู่ท้องถิ่น ประชาชนได้รับการดูแลเอาใจใส่จากทั้งนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่น เกิดการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นจากนักการเมืองระดับชาติ เกิดการสร้างทายาททางการเมืองและสืบทอดอำนาจทางการเมือง

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ 1) การสร้างกติกา กฎหมาย และระบบตรวจสอบการใช้ระบบอุปถัมภ์ 2) การสร้างระบบคุณธรรมและปลูกฝังจริยธรรมทางการเมือง 3) การสร้างจิตสำนึกทางการเมือง 4) การยึดหลักความเสมอภาคเท่าเทียมกันทางการเมือง 5) การใช้ระบบอุปถัมภ์ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น

คำสำคัญ : 1. ระบบอุปถัมภ์ 2. การเมืองท้องถิ่น 3. อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ABSTRACT

The Objectives of the research article were to 1) study patronage system between nation politicians and local politicians in Kosumphisi District, Maha Sarakham 2) study impact of the patronage system in the local politics of Kosumphisi District, Maha Sarakham and 3) study suggestion of the patronage system improvement in Kosumphisai District, Maha Sarakham Province. This is a qualitative research which conducted by collecting the documentary research, as well as related research and semi-structured interviews from 30 specify participants including politicians, education officers, government officer, and citizen. A tool for the research is semi-structured interviews format. Then the information is used to analyze and presented in descriptive analysis way.

According to the study, patronage system in local politics of Kosumphisi District, Mahasarakham Province are horizontal affiliation and vertical affiliation. That is to say, horizontal affiliation is the patronage of relatives and vertical affiliation is the patronage of partisan, friends, client, team, including canvasser; they are both under relationship marketing and political relationship.

There are both advantages and disadvantages of political patronage. For advantage, there is a development from the push, budget allocation, or other projects to locality; citizens have been taken care of by nation and local politician. For disadvantage, there is a political interference from local politics by nation politicians which can lead to the succession of political power.

The suggestion of the patronage system improvement in Kosumphisai district, Maha Sarakham province 1) create a covenant, rule, and checking system 2) create a merit system,

and foster political ethics 3) raise political awareness 4) follow the equality 5) make the most of patronage system for development

Keywords : 1. Patronage System 2. Local Politics 3. Kosumphisai District, Maha Sarakham Province

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

แนวคิดเรื่องระบบอุปถัมภ์ได้ถูกนำมาใช้เพื่ออธิบายโครงสร้างของสังคมไทยซึ่งแนวคิดนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าโครงสร้างสังคมไทยประกอบด้วยความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน เป็นโครงสร้างที่เน้นความแตกต่างระหว่างฐานะตำแหน่ง คือ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์ที่มีฐานะตำแหน่งสูงกว่าและผู้รับอุปถัมภ์ที่มีฐานะต่ำกว่า เมื่อมีการยึดถือความแตกต่างในระดับสูงต่ำของฐานะตำแหน่งเป็นหลัก ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ต่างกันในฐานะตำแหน่งเป็นแบบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดระเบียบสังคมและปรากฏในรูปแบบต่างๆ เช่น ความสัมพันธ์แบบผู้ใหญ่-ผู้น้อย หรือความสัมพันธ์แบบลูกพี่-ลูกน้อง โดยที่ความสำคัญแบบดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความไม่เสมอภาคในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ การเมือง หรือสังคม ซึ่งความสัมพันธ์ในลักษณะนี้เรียกว่า “ความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์” ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์ในแนวดิ่งที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีทรัพยากรต่างกัน ซึ่งทรัพยากรนี้ไม่ได้หมายถึงทรัพย์สินแต่เพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงสิ่งอื่นๆ ด้วยซึ่งอาจเป็นอำนาจทางการเมือง สิทธิพิเศษทางสังคม การคุ้มครองทางการเมืองหรือสังคม หรือความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน (อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธุ์, 2543 : 1- 4)

ระบบอุปถัมภ์ยังคงมีอิทธิพลและฝังลึกในการเมืองไทยมาอย่างยาวนาน จะเห็นได้ว่านักการเมืองได้อาศัยระบบอุปถัมภ์ในการสร้างและขยายอำนาจทางการเมืองผ่านการสร้างสานสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในพื้นที่ด้วยกลวิธีต่างๆ ทั้งในลักษณะที่ถูกต้องชอบธรรม หรือเกินขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้ ทั้งนี้ก็เพื่อจุดมุ่งหมายสำคัญคือ การได้รับการเลือกตั้งในทุกระดับทั้งการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่น ดังนั้นปรากฏการณ์ทางการเมืองต่างๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ปรากฏการณ์ของผู้มีอำนาจทางการเมืองทั้งในระดับชาติและในระดับท้องถิ่น การแบ่งกลุ่มทางการเมือง การซื้อสิทธิขายเสียง ปัญหาการคอร์รัปชัน เป็นต้น จึงไม่ได้เป็นปรากฏการณ์ที่บังเอิญเกิดขึ้นเอง แต่หากเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากการนำระบบอุปถัมภ์มาใช้ในการเมือง สถานการณ์และบริบททางการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากอดีตจนถึงปัจจุบันมีการแข่งขันกันค่อนข้างสูง แต่ก็ไม่ปรากฏถึงความรุนแรงให้เห็น นักการเมืองที่ได้รับความช่วยเหลือในการเลือกตั้งเป็นบุคคลที่ประชาชนให้การยอมรับ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีความใกล้ชิดกับชาวบ้านจากการอาศัยฐานอาชีพเดิมของตนเองเป็นหลักทั้งข้าราชการ นักธุรกิจ เป็นต้น นอกจากนี้การเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ยังมีความผูกพันกับการเมืองในระดับชาติ ประชาชนและนักการเมืองในท้องถิ่นให้ความนิยมและผูกพันกับพรรคการเมืองและนักการเมืองที่ชนะการเลือกตั้ง และได้จัดตั้งรัฐบาลเพื่อทำหน้าที่บริหารประเทศซึ่ง ได้แก่ พรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน พรรคเพื่อไทย เป็นต้น นอกจากนี้ การเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามทั้งในระดับชาติและระดับ

ท้องถิ่นยังเป็นการเมืองแบบอุปถัมภ์ของเครือญาติและพวกพ้อง นักการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งมักมาจากตระกูลการเมืองเดิมๆ หรือกลุ่มการเมืองเดิมๆ เช่น ตระกูลศิริพานิชย์ และตระกูลศิริโกมุท เป็นต้น

จากการนำระบบอุปถัมภ์มาใช้ทางการเมืองระดับชาติ กล่าวคือ การเลือกตั้งการเมืองระดับชาตินั้นพรรคการเมืองและนักการเมืองได้ใช้ระบบอุปถัมภ์ในการสร้างเครือข่ายของความสัมพันธ์ลงไปจนถึงในระดับท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อที่จะให้พรรคของตนหรือตนเองได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง ระบบอุปถัมภ์ได้ถูกนำมาเป็นกลยุทธ์ในการสร้างฐานเสียงทางการเมือง และเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลักดันเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง จะเห็นได้ว่าการเมืองในระดับท้องถิ่นเป็นสิ่งที่นักการเมืองระดับชาติให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยที่ผ่านมามองเห็นได้ว่านักการเมืองระดับชาติได้ใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองระดับท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบและวิธีการต่างๆ เช่น การที่นักการเมืองระดับชาติให้การสนับสนุนผู้ที่ฝึกฝนทางการเมือง หรือการค้นหาผู้นำในชุมชนที่เป็นผู้นำตามธรรมชาติมากกว่าผู้นำที่เป็นทางการ คือ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เป็นต้น เพราะคิดว่าจะสามารถเป็นฐานเสียงที่มั่นคงกว่าผู้นำที่เป็นทางการ หรือการที่นักการเมืองระดับชาติได้มีการสร้างเครือข่ายและผู้สืบทอดทางการเมืองโดยผ่านบุคคล เช่น บุตรและญาติ เป็นต้นว่า นายประยุทธ์ ศิริพานิชย์ ที่หันไปทำงานเบื้องหลังทางการเมืองและส่งบุตรชาย คือ นายจิรวัฒน์ ศิริพานิชย์ เป็นตัวแทนในการทำหน้าที่ทางการเมืองแทน และให้การอุปถัมภ์กับเครือญาติเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งในการเมืองท้องถิ่น เช่น ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือนายกเทศมนตรี เป็นต้น รวมถึงการที่นักการเมืองระดับชาติพยายามดึงผู้นำท้องถิ่นหรือนักการเมืองท้องถิ่นนั้นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มาสังกัดพรรคการเมืองเดียวกันกับตน โดยให้การอุปถัมภ์และสนับสนุนทั้งในรูปแบบของ เงิน หักคะแนน รวมถึงเมื่อได้รับตำแหน่งก็จะมีภารกิจโครงการต่างๆ มาลงในพื้นที่ที่นักการเมืองระดับชาติให้การอุปถัมภ์อยู่ ในขณะเดียวกันผู้มีอิทธิพล ผู้ที่ฝึกฝนทางการเมือง ผู้นำชุมชน หรือผู้ที่ได้รับการอุปถัมภ์ในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เมื่อได้รับการอุปถัมภ์จากนักการเมืองระดับชาติก็จะตอบแทนนักการเมืองระดับชาติเหล่านั้นด้วยการจงรักภักดีและการให้สนับสนุน เช่น การลงคะแนนเสียงให้เมื่อมีการเลือกตั้ง การเป็นหัวคะแนนให้ หรือการขยายฐานเสียงหรือเครือข่ายให้นักการเมืองระดับชาติ เป็นต้น ซึ่งเป็นผลประโยชน์ต่างตอบแทนซึ่งกันระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ (วิศรุต อามาศยมูลตรี, 2558 : 192-194)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาระบบอุปถัมภ์ว่ามีความเกี่ยวพันหรือมีอิทธิพลต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามอย่างไรและมีมากน้อยเพียงใดจากการที่ระบบอุปถัมภ์ได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือและกลยุทธ์สำคัญในการสร้างเครือข่ายของความสัมพันธ์ลงไปจนถึงในระดับท้องถิ่น รวมถึงเพื่อศึกษาระบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นว่ามีความสัมพันธ์กันในรูปแบบใดบ้าง รวมถึงส่งผลกระทบอย่างไรต่อการเมืองท้องถิ่นในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ทั้งนี้เพื่อเป็นการหาข้ออธิบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาการเลือกตั้งท้องถิ่นอันเป็นเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจการปกครองตามกระบวนการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย รวมถึงนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นและการเมืองระดับชาติให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

2.2 เพื่อศึกษาผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบระบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

3.2 ทำให้ทราบผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

3.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการเก็บข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง แหล่ง ข้อมูลต่างๆ ผู้ให้ข้อมูลหลักเลือกแบบเจาะจง จำนวน 30 คน ประกอบด้วย 1)กลุ่มนักการเมือง ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งในอดีตและปัจจุบัน ผู้ที่เคยลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม และนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 10 คน 2)กลุ่มนักวิชาการท้องถิ่นและข้าราชการในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เช่น นักวิชาการท้องถิ่น และข้าราชการท้องถิ่นในองค์กรปกครองท้องถิ่น จำนวน 10 คน 3)กลุ่มประชาชน ได้แก่ ประชาชน ผู้นำชุมชน หัวหน้าแผนก อดีตหัวหน้าแผนก โดยสาเหตุที่กำหนดให้บุคคลดังกล่าวเป็นตัวแทนของการศึกษาเนื่องจากเป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมทางการเมือง มีความสนใจการเมือง รวมถึงเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางการเมืองท้องถิ่นอันเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาโดยตรง จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เป็นแบบลักษณะคำถามแบบปลายเปิดที่ได้มีการกำหนดแนวคำถามอย่างกว้างๆ ในแต่ละด้านของคำถาม จะให้เป็นไปตามความเหมาะสมตามบริบท โดยผู้ศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษานำข้อมูลจากการศึกษาจากเอกสาร และข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) นำมาวิเคราะห์ และนำข้อมูลที่ได้อธิบายเชื่อมโยงกับทฤษฎี เพื่อให้เห็นถึงระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ว่าเป็นอย่างไรมีรูปแบบใดบ้าง ผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ รวมถึงข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แล้วนำเสนอผลการศึกษาในเชิงพรรณนาวิเคราะห์

5. ผลการวิจัย

5.1 ระบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มี 2 รูปแบบ คือ 1)ระบบอุปถัมภ์ในเชิงความสัมพันธ์แบบการตลาด เป็นไปในลักษณะของแลกเปลี่ยนทรัพยากรทางการเมืองระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในลักษณะซื้อขายหรือแลกเปลี่ยน โดยการตอบแทนกันในรูปแบบเงินและผลประโยชน์ 2)ระบบอุปถัมภ์ในเชิงความสัมพันธ์แบบรัฐศาสตร์ รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้ปรากฏผ่านกรอบแนวคิดระบบอุปถัมภ์ในเชิงความสัมพันธ์แบบรัฐศาสตร์ ในรูปแบบต่างๆ ดังต่อไปนี้ (1)รูปแบบความสัมพันธ์กันโดยตำแหน่งหน้าที่ (2)รูปแบบเครือญาติ (3)รูปแบบเพื่อนพ้องกัน (4)รูปแบบทีมงาน หัวคะแนนและฐานเสียงในการเลือกตั้ง (5)รูปแบบการจัดสรรและดึงงบประมาณ (6)รูปแบบของการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและต่างตอบแทนกัน และ (7)การประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของประชาชน

รูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มี 2 รูปแบบ คือ 1)ระบบอุปถัมภ์ในเชิงความสัมพันธ์แบบการตลาด นักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีการช่วยเหลือกันในรูปแบบเงินและผลประโยชน์ โดยนักการเมืองระดับชาติให้การช่วยเหลือในรูปแบบเงินและผลประโยชน์แก่นักการเมืองท้องถิ่นเพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายทางการเมืองกับองค์กรบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล 2)ระบบอุปถัมภ์ในเชิงความสัมพันธ์แบบรัฐศาสตร์ เป็นความสัมพันธ์ที่มีการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่น รวมถึงประชาชนในอำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบต่างๆ ดังนี้ (1)การจัดสรรและดึงงบประมาณลงมายังพื้นที่ (2)การเป็นทีมงาน เป็นหัวคะแนนและฐานคะแนนเสียง (3)การอำนวยความสะดวกหรือการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆ (4)การช่วยเหลือกันทางการเมืองด้วยการหาเสียงเลือกตั้ง และ (5)การช่วยเหลือสนับสนุนและร่วมเป็นเกียรติในกิจกรรมทางศาสนาและงานบุญประเพณีท้องถิ่น

5.2 ผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอกอสุมพิสัย พบว่า 1) เกิดการพัฒนาจากการผลักดันและจัดสรรงบประมาณหรือโครงการต่างๆ ลงสู่ท้องถิ่น 2)เกิดการถ้อยทีถ้อยอาศัย ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 3)ประชาชนได้รับการดูแลเอาใจใส่จากทั้งนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่น 4)เกิดการประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ ของประชาชน 5)นักการเมืองสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้สะดวกมากขึ้น 6)เกิดความผูกพันจากความใกล้ชิดและสนิทสนมกัน ผลเสียของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (1)เกิดความไม่เป็นธรรมและความไม่เท่าเทียมกันในทางการเมือง (2)เกิดการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นจากนักการเมืองระดับชาติ (3)เกิดการสร้างทายาททางการเมืองและสืบทอดอำนาจทางการเมือง

5.3 ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีดังนี้ พบว่า 1)การสร้างกติกา กฎหมาย และระบบตรวจสอบการใช้ระบบอุปถัมภ์

2)การสร้างระบบคุณธรรมและปลูกฝังจริยธรรมทางการเมือง 3)การสร้างจิตสำนึกทางการเมือง 4)การยึดหลักความเสมอภาคเท่าเทียมกันทางการเมือง 5)การใช้ระบบอุปถัมภ์ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น

ผลเสียของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามพบว่า (1)เกิดความไม่เป็นธรรมและความไม่เท่าเทียมกันทางการเมือง (2)เกิดการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นจากนักการเมืองระดับชาติ (3)เกิดการสร้างทายาททางการเมืองและสืบทอดอำนาจทางการเมือง

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ระบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า เป็นความสัมพันธ์แบบแนวนราบและความสัมพันธ์แบบแนวตั้ง โดยในความสัมพันธ์แบบแนวนราบนั้นนักการเมืองระดับชาติได้ใช้ระบบอุปถัมภ์ในการผลักดันคนในครอบครัวหรือเครือญาติของตนเข้าสู่การเป็นนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นในตำแหน่งต่างๆ ซึ่งความสัมพันธ์ทางเครือญาติระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่น ก่อให้เกิดลักษณะของความสัมพันธ์ที่แฝงไว้ด้วยผลประโยชน์ทางการเมืองที่ต่างฝ่ายจะได้รับจากกันและกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ สนิท สมักรการ (2533 : 18) ที่ว่า ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยมักมีความสัมพันธ์กับระบบครอบครัวและเครือญาติ การอ้างความเป็นญาติเพื่อผลประโยชน์ของตนมีอยู่ทั่วไป จนมีคำพังเพยที่ว่า “มีเงินนับเป็นน้อง มีทองนับเป็นพี่” ความเป็นเพื่อนและความเป็นเจ้านาย-ลูกน้อง เป็นรูปแบบหนึ่งของระบบอุปถัมภ์ซึ่งเน้นความช่วยเหลือเกื้อกูลและจงรักภักดีกันเป็นพิเศษ ส่วนความสัมพันธ์แบบแนวตั้งนั้น นักการเมืองระดับชาติของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามได้ใช้ระบบอุปถัมภ์ในการสร้างเครือข่ายของความสัมพันธ์ลงไปจนถึงในระดับท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นฐานเสียงทางการเมืองในการที่จะผลักดันให้พรรคของตนหรือตนเองมีชัยชนะในการเลือกตั้ง โดยที่ผ่านมานักการเมืองระดับชาติให้ความสำคัญกับนักการเมืองท้องถิ่นเป็นอย่างมากในฐานะที่เป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับประชาชน เช่น การที่นักการเมืองระดับชาติให้การสนับสนุนด้านการเงินในการหาเสียงเลือกตั้งและใช้ฐานเสียงของตนเองสนับสนุนพรรคพวก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพดล สุคนธวิท (2539 : 172) ศึกษาเรื่องพรรคการเมืองไทยกับการเมืองท้องถิ่น : ผลประโยชน์และฐานอำนาจ พบว่าระหว่างพรรคการเมืองไทยกับระบบการเมืองท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างแนบแน่น พรรคการเมืองได้อาศัยคุณสมบัติส่วนตัวของนักการเมืองผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีอิทธิพลหรือบารมีในท้องถิ่น และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจเป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่นสมัครแข่งเลือกตั้ง เอื้อให้นักการเมืองผู้สมัครรับเลือกตั้งชนะในการเลือกตั้ง พรรคการเมืองจึงสามารถที่จะแสวงหาอำนาจ อิทธิพล และผลประโยชน์จากการเมืองในท้องถิ่นได้และยังสามารถดำรงความต่อเนื่องในการรักษาอำนาจ สอดคล้องกับงาน วิจัยของ สมหญิง สุนทรวงษ์ (2532 : 232) ศึกษาเรื่องระบบอุปถัมภ์กับการกระจายผลประโยชน์ในการพัฒนาชนบท กรณีศึกษาหมู่บ้านในเขตชายฝั่งทะเลตะวันออก พบว่าระบบอุปถัมภ์ได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหา และดึงดูดทรัพยากรจากภายในและภายนอกจากกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มการเมือง กลุ่มพรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ และกลุ่มข้าราชการ เป็นต้น และกลุ่มอุปถัมภ์เองได้ใช้ระบบอุปถัมภ์เป็นตัวสร้างความสัมพันธ์ที่ผูกมัด แน่นแฟ้น

ระหว่างกลุ่มของตนเองและกลุ่มอื่นๆ เช่น ข้าราชการ กลุ่มการเมือง รวมถึงกลุ่มผู้ใต้อุปถัมภ์ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อเป็นหนทางในการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์เพื่อดึงดูดทรัพยากร และผลประโยชน์จาก กระบวนการพัฒนามาเป็นของตนเอง และจัดสรรภายในกลุ่มของตนเอง

รูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของ อำเภอกอสมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า เป็นการช่วยเหลืออุปถัมภ์กันในรูปแบบเงินและผลประโยชน์ ทางการเมือง โดยนักการเมืองระดับชาติจะให้การช่วยเหลือในรูปแบบเงินและผลประโยชน์แก่นักการเมือง ท้องถิ่นเพื่อเป็นการสร้างฐานทางการเมืองและรักษฐานคะแนนเสียงของตนเองในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ซึ่งนักการเมืองท้องถิ่นก็จะตอบแทนนักการเมืองระดับชาติด้วยการเป็นหัวคะแนน ช่วยเหลือในการหาเสียง หรือประชาสัมพันธ์แก่ประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวุฒิ จินากุล (2538 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง โครงสร้างอำนาจและระบบอุปถัมภ์ในชนบทไทย กรณีศึกษา “บ้านตา” อำเภอบางบาล จังหวัด พระนครศรีอยุธยา พบว่าผู้มีอำนาจได้อาศัยความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์เป็นเครื่องมือในการสร้างบารมีและ บริวาร ตลอดจนการหาผลประโยชน์ให้กับกลุ่มของตน ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีส่วนสัมพันธ์ในเชิงเครือข่าย กับผู้นำทางการเมือง เครือข่ายนอกชุมชน และกลุ่มผู้อุปถัมภ์ใช้อำนาจทางการเมือง เป็นฐานของการรักษา ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์เพื่อแสวงหาผล ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และการเข้าสู่อำนาจทางการเมือง

6.2 ผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอกอสมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ทางการเมืองดังนี้

ผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอกอสมพิสัย จากการศึกษาที่พบ ว่า ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นช่วยให้ประชาชนได้ผู้อุปถัมภ์ซึ่งเป็นนักการเมืองที่ช่วยเป็นปากเป็นเสียง ในยามที่มีความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพ ช่วยเหลือเกื้อกูลในยามที่มีปัญหา และร่วมเป็นเกียรติเป็น หน้าเป็นตาในงานมงคล หรืองานศพ เป็นต้น สามารถพัฒนาชุมชนได้ดีขึ้น รวดเร็วขึ้น สามารถแก้ปัญหา ความเดือดร้อนของประชาชนได้รวดเร็ว ทำให้ชุมชนได้รับการช่วยเหลือ ได้งบประมาณในการพัฒนาชุมชน และแก้ไขปัญหาของชุมชน และเกิดความผูกพันจากความใกล้ชิดและสนิทสนมกัน สอดคล้องกับผลการ ศึกษาของ พรานกูร วงศ์สื่อเกียรติ (2549 : 76) ศึกษาเรื่อง ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นในเทศบาล เชียงใหม่ พบว่า การที่นักการเมืองท้องถิ่นให้ความสำคัญกับชุมชนมากขึ้นทำให้ชุมชนมองเห็นความสำคัญ ของตน และเริ่มเรียกร้องขอรับการสนับสนุนในด้านต่างๆ ทำให้บทบาทการให้ความช่วยเหลือและรับความ ช่วยเหลือดังกล่าวกลายเป็นการก่อระบบความสัมพันธ์เชิงระบบอุปถัมภ์ โดยที่นักการเมืองท้องถิ่นใช้ผู้ใต้ อุปถัมภ์เพื่อประโยชน์ทางการเมือง เช่น เป็นหัวคะแนน และฐานคะแนนเสียง ในขณะที่เดียวกันนักการเมือง ท้องถิ่นสามารถใช้ระบบอุปถัมภ์ในการคำนวณอำนาจทางการเมืองได้อย่างดี เนื่องจากประชาชนผู้ใต้อุปถัมภ์ ยังมีความต้องการทั้งในเรื่องส่วนรวมและเรื่องส่วนตัวอีกเป็นอันมากและไม่มีที่สิ้นสุด สอดคล้องกับแนวคิด ของ สนิท สมักรการ (2533 : 18) ที่ว่า ระบบอุปถัมภ์ถ้าพิจารณาในวงกว้างเป็นเชิงสังคมมานุษยวิทยา น่าจะหมายถึงลักษณะของความสัมพันธ์ทางสังคมประเภทหนึ่ง ซึ่งผู้ที่มีความสัมพันธ์แต่ละฝ่ายมีบทบาท หน้าที่และความคาดหวังต่อกันบางประการ ซึ่งเป็นที่รับรู้หรือยอมรับกันตามธรรมเนียมประเพณีหรือ วัฒนธรรมของสังคม

ผลเสียของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า เกิดความไม่เป็นธรรมและความไม่เท่าเทียมกันในทางการเมือง เกิดการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่น จากนักการเมืองระดับชาติ และเกิดการสร้างทายาททางการเมืองและสืบทอดอำนาจทางการเมือง ซึ่งปรากฏการณ์ต่างๆ นี้เกิดขึ้นจากการใช้ระบบอุปถัมภ์ในการสร้างและขยายฐานอำนาจทางการเมือง รวมไปถึงแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองให้กับตนเอง และพวกพ้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสสุต อามาศย์มุลตรี (2558 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่น ได้แก่ (1)ก่อให้เกิดกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองในท้องถิ่น (2)เกิดการสร้างทายาทและสืบทอดอำนาจทางการเมือง (3)เกิดการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นของนักการเมืองระดับชาติ (4)เกิดการผูกขาดทางการเมือง (5)เกิดการทุจริต คอร์รัปชัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉลาด จันทรสมบัติ (2557 : 83 - 107) ศึกษาเรื่อง นักการเมืองถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า นักการเมืองในจังหวัดมหาสารคามมีการสร้างเครือข่ายและผู้สืบทอดทางการเมือง เพื่อรักษาอุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งส่วนใหญ่จะให้การอุปถัมภ์ ญาติ หรือสมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้ นักการเมืองในจังหวัดยังให้การอุปถัมภ์ผู้นำในชุมชนที่เป็นผู้นำตามธรรมชาติมากกว่าผู้นำที่เป็นทางการ คือ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เป็นต้น เพราะคิดว่าผู้นำที่ชาวบ้านรักตามธรรมชาติจะสามารถเป็นฐานเสียงที่มั่นคงกว่าผู้นำที่เป็นทางการ โดยมีหัวหน้าเขตที่เชื่อใจได้อยู่ในตำบลละ 1 คน และอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านละ 10 คน เป็นหลักในการหาเสียงในพื้นที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาภรณ์ รัตนบุรี (2553 : 118 - 119) ได้ศึกษาเรื่องระบบอุปถัมภ์กับการเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า นักการเมืองจะอาศัยความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ผ่านทางเครือข่ายทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ เครือญาติ เครือข่ายวิชาชีพ พรรคพวก เพื่อนฝูง และลูกน้อง รวมทั้งนักการเมืองยังพยายามสนับสนุนให้คนในเครือข่ายที่ใกล้ชิดกับตนมาสืบทอดอำนาจทางการเมือง นอกจากนี้ นักการเมืองระดับชาติยังมีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในรูปแบบของเครือข่ายอุปถัมภ์กับการเมืองในระดับท้องถิ่น ด้วยการพยายามผลักดันคนของตนเองให้มีอำนาจในท้องถิ่น และการสร้างสายโยงใยเครือข่ายของนักการเมืองระดับชาติเข้ากับนักการเมืองระดับท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัดด้วยเหตุผลที่ว่าหากนักการเมืองด้วยเหตุผลที่ว่าหากนักการเมืองระดับชาติและพรรคการเมืองใดสามารถวางฐานทางการเมืองไว้ได้นั้นย่อม หมายถึง ความมั่นคงทางการเมืองในระยะยาว และเป็นการประหยัดเงินลงทุนทางการเมืองไปได้มาก เพราะฉะนั้นในการแทรกแซงการเมืองระดับท้องถิ่นของนักการเมืองระดับชาติจึงก่อให้เกิดลักษณะของความสัมพันธ์ที่แฝงไว้ด้วยการอุปถัมภ์ อำนาจ บารมี ผลประโยชน์ทางการเมืองและทางการเงิน ซึ่งต่างฝ่ายต่างคงความสัมพันธ์ระหว่างกันไว้ตราบเท่าผลประโยชน์ที่จะได้รับต่อกัน

6.3 ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาหาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการศึกษาพบว่ามีข้อเสนอแนะต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาหาระบบอุปถัมภ์ คือ การสร้างกติกากฎหมาย และระบบตรวจสอบการใช้ระบบอุปถัมภ์ การสร้างระบบคุณธรรมและปลูกฝังจริยธรรมทางการเมือง การสร้างจิตสำนึกทางการเมือง การยึดหลักความเสมอภาคเท่าเทียมกันทางการเมือง และการใช้ระบบอุปถัมภ์ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น จากข้อเสนอแนะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่านักการเมืองควรใช้ระบบอุปถัมภ์ไปในทางที่ดีในฐานะเป็นตัวแทนของประชาชนสอดคล้องกับงานวิจัยของ

พิชญ์ สมพอง (2551 : 90 - 91) ศึกษาวิจัยเรื่องนักรการเมืองถิ่นจังหวัดยโสธร พบว่า นักรการเมืองท้องถิ่น จังหวัดยโสธรใช้ระบบอุปถัมภ์ในรูปแบบต่างๆ เป็นกลวิธีในการหาเสียง ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์แวดล้อม หรือวัฒนธรรมชุมชน เช่น ให้ความช่วยเหลือกลุ่มผู้ด้อยโอกาสตามชุมชน มีรถบริการรับส่งในกรณีเจ็บป่วย หรือเสียชีวิต มีการช่วยเหลืออุปถัมภ์งานกีฬาเยาวชน งานปรีชาวรรณคดี รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมงาน บุญประเพณี กิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมต่างๆ ซึ่งนักรการเมืองท้องถิ่นจังหวัดยโสธรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะการใช้ระบบอุปถัมภ์ในรูปแบบต่างๆนี้ เป็นวิธีการสร้างคะแนนเสียงที่เข้าถึงประชาชนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของ วชิรา ไชยสาร (2541 : 8) ที่ว่า การเลือกตั้งว่าเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมืองอันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้องหรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมือง หรือการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

7.1.1 การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ภายใต้รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างนักรการเมืองระดับชาติและนักรการเมืองท้องถิ่น ผลกระทบของระบบอุปถัมภ์และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา ระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ดังนั้นผลการศึกษานี้จึงเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาและทำความเข้าใจการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่ศึกษาอื่นๆ รวมถึงใช้ศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ว่ามีความเหมือนหรือความแตกต่างกันอย่างไร

7.1.2 นักรการเมืองควรที่จะตระหนักถึงหลักความเสมอภาคเท่าเทียมกันทางการเมืองและยึดหลักระบบคุณธรรม จริยธรรมทางการเมืองเป็นสำคัญในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ ไม่ใช่ใช้อำนาจทางการเมืองผ่านระบบอุปถัมภ์เข้ามามุ่งเอื้อผลประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง

7.1.3 ควรมีการลดขั้นตอนในระบบการตรวจสอบเพื่อให้ง่ายต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่ทำหน้าที่หรือมีส่วนเกี่ยวข้องในระบบตรวจสอบการใช้ระบบอุปถัมภ์ไปในทางทุจริตคอร์รัปชัน รวมถึงการให้ประชาชนผู้ซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริงได้เข้าถึงการทำหน้าที่ในกระบวนการตรวจสอบได้ง่ายขึ้น ตลอดจนให้ความปลอดภัยต่อประชาชนผู้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.2.1 ควรมีการศึกษาถึงความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์อันนำไปสู่การกระทำที่ผิดกฎหมายในรูปแบบต่างๆ ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น ซื้อขายคะแนนเสียง การใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางที่ผิดกฎหมายเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง เพื่อให้สามารถอธิบายสถานการณ์และบริบททางการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามได้ครอบคลุมมากขึ้น

7.2.2 ควรมีการศึกษาถึงเครือข่ายทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ของนักรการเมืองระดับชาติและนักรการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามซึ่งเป็นปัจจัยนำมาซึ่งชัยชนะในการเลือกตั้ง

8. เอกสารอ้างอิง

- ฉลาด จันทรสมบัติ. (2557). **นักการเมืองถิ่นจังหวัดมหาสารคาม**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.
- นพดล สุคนธ์วิท. (2539). **พรรคการเมืองไทยกับการเมืองท้องถิ่น : ผลประโยชน์และฐานอำนาจ**.
วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐภูมิ จินากุล. (2538). **โครงสร้างอำนาจและระบบอุปถัมภ์ในชนบทไทย : กรณีศึกษา “บ้านตา” อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์มนุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขามานุษยวิทยา.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรากร วังศ์ลือเกียรติ. (2549). **ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลนครเชียงใหม่**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พิชญ์ สมพอง. (2551). **นักการเมืองถิ่นจังหวัดยโสธร**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.
- วัชร ไซยสาร. (2541). **ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่**. กรุงเทพมหานคร : ปิ.เจ.เพลทโปรเซสเซอร์.
- วิศรุต อามาศยมูลตรี. (2558). **ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของจังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สนิท สมัครการ. (2533). **ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว เครือญาติ และระบบอุปถัมภ์สังคมไทย**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมหญิง สุนทรวงษ์. (2532). **ระบบอุปถัมภ์กับการกระจายผลประโยชน์การพัฒนาชนบท : กรณีศึกษาหมู่บ้านในเขตชายฝั่งทะเลตะวันออก**. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขามานุษยวิทยา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภาภรณ์ รัตนบุรี. (2553). **ระบบอุปถัมภ์กับการเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราช**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธุ์. (2543). **ระบบอุปถัมภ์**. กรุงเทพมหานคร : วิญญู.

9. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลือจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชิงชาญ จงสมชัย อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ช่วยกำกับดูแลการศึกษาค้นคว้าอิสระ ขอขอบคุณ คณะกรรมการสอบทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำในการดำเนินการศึกษาวิจัยให้สำเร็จลุล่วง ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจ แก้ไข ปรับปรุง และแนะนำในการสร้างเครื่องมือการค้นคว้าอิสระ ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูล ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และสละเวลาในการให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามและสัมภาษณ์ ทำให้ผู้ศึกษาค้นคว้าอิสระได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง